סלעים דינרין מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש ר״ש בן אלעזר אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע[א] ר״ע אומר [א]אינו אלא כמשיב אבידה ופטור קתני מיהת רשב״א אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע טעמא דאמר שלש הא שתים פטור והאי שטר דקמודי ביה הילך הוא וש״מ הילך פטור לא לעולם אימא לך שתים חייב והאי דקתני שלש לאפוקי מדר׳ עקיבא דאמר משיב אבידה הוי ופטור קמ״ל דמודה מקצת הטענה הוי וחייב אי הכי רשב״א אומר הואיל והודה מקצת הטענה ישבע אף זה ישבע מבעי ליה אלא לעולם שתים פטור והילך חייב ושאני הכא דקא מסייע ליה שטרא אי נמי [ב]משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות [ג][ב]ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות איכא דמותיב מסיפא ר״ע אומר אינו אלא כמשיב אבידה ופטור טעמא דאמר שלש הא שתים חייב והא שטר [ד](כיון) דקא מודי ביה כהילך דמי ש״מ הילך חייב לא לעולם אימא לך שתים נמי פטור והאי דקתני שלש לאפוקי מדרשב״א דאמר מודה מקצת הטענה הוי וחייב קמ״ל דמשיב אבידה הוי ופטור הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך שתים חייב בשלש היכי פטר ליה ר״ע [ה]האי אערומי קא מערים סבר אי אמינא שתים בעינא אשתבועי אימא שלש דאהוי כמשיב אבידה ואיפטר אלא ש״מ [ג]שתים נמי פטור אלא קשיא לרבי חייא שאני התם דקא מסייע ליה שטרא א״נ משום דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות מתיב מר זוטרא בריה דרב נחמן [ו][ד]טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות הודה בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה מקצת קרקעות פטור [ה]מקצת כלים חייב טעמא דכלים וקרקעות דקרקע לאו בת שבועה היא הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב היכי דמי לאו דאמר ליה הילך וש״מ הילך חייב לא לעולם אימא לך כלים וכלים נמי פטור והא דקתני כלים וקרקעות הא קמ״ל הודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות מאי קמ״ל זוקקין [ז]תנינא [ו]זוקקין הנכסים שאין להן אחריות את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהם הכא עיקר התם אגב גררא נסבה ולמאן

לעולם שתים חייב. ואע״ג דשתים חייב חשיב ליה רבי עקיבא משיב אבידה[א] דכשאמר שתים נראה יותר נאמן לפי שהשטר מסייעו: **לעולם** שתים פטור והילך חייב. וא״ת כיון דהילך חייב כי אמר נמי שתים אינו כופר הכל וכי אמר שלש יהא נאמן במיגו דאי בעי אמר שתים ומאי טעמא דרשב״א וי״ל דס״ל[ב] דמה שהשטר מסייעו אינו טוען ברצון לפי שנראה שמחמת השטר מודה ואם לא היה השטר היה כופר הכל: **אין** נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות. וא״ת למ״ד בפרק גט פשוט (ב״ב דף קעה:) שעבודא דאורייתא מודה מקצת הטענה למה נשבע הא כופר שעבוד קרקעות וי״ל שמחל לו השעבוד או שאין לו כלל קרקעות אפי׳ משעבדי אבל לרבי יוחנן דאמר בפ׳ שבועת הפקדון (שבועות דף לז: ושם ד״ה ואין) כופר בממון שיש עליו עדים חייב קרבן שיש עליו שטר פטור משום דכופר שעבוד קרקעות דבעדים לא חשיב כופר שעבוד קרקעות אע״ג דסבר ר׳ יוחנן שעבודא דאורייתא היינו משום כיון שהפקיעו חכמים השעבוד במלוה ע״פ משום פסידא דלקוחות חשיב כאילו מחל לו השעבוד ומיירי דאית ליה משעבדי ולית ליה בני חרי דאי אית ליה בני חרי אפי׳ יש עליו עדים פטור ואי לית ליה אפי׳ משועבדים אפילו יש עליו שטר חייב: **אין** נשבעין על כפירת כו׳. לספרים דגרסי בברייתא ר״ע אין להקשות הא ר״ע דריש[ג] ריבויי ומיעוטי פ״ק דשבועות (דף ד: ושם ד״ה רבי) ובפרק ג׳ מינים[ח] (נזיר לה. ושם) ומאן דדריש ריבויי ומיעוטי אינו ממעט קרקעות כ״א שטרות כדמוכח בפרק הגוזל בתרא (ב״ק דף קיז:) והיכי קאמר הכא אין נשבעין על כפירת שעבוד קרקעות וי״ל שיש לו שום מיעוט למעט קרקעות וכן צ״ל לקמן בפ׳ השואל (דף ק: ושם ד״ה ר״מ)[ט] אליבא דר״מ דאית ליה נשבעין אעבדים ולא אקרקעות ואע״ג דעבדים הוקשו לקרקעות לכ״ע דמהאי טעמא עבד נקנה בכסף בפ״ק דקדושין (דף כב:) אלא דר״מ דריש ריבויי ומיעוטי להוציא שטרות ויש לו שום מיעוט למעט קרקעות ובאותו מיעוט אין למעט עבדים אע״ג דהוקשו לקרקעות כדמוכח במרובה (ב״ק סג. ושם ד״ה וחד) דמאן דדריש בריבה ומיעט וריבה צריך שני מיעוטי לקרקעות ועבדים ואע״ג דרשב״א היה תלמידו[י] של ר״ע אין לחוש מה שחולק עמו °והוזכר [כ]קודם דכעין זה מלינו לקמן (דף ז.) גבי שנים אדוקים בשטר דפליג רבי עם רשב״ג אביו ויש ספרים דגרסי הכא ר׳ יעקב: **הא** כלים וכלים חייב. [ד]הוה מצי לשנויי בחפר בה בורות שיחין ומערות[ה] כדבסמוך: [**הודה** במקצת כלים חייב. וא״ת יהא נאמן במיגו דאי בעי כפר בכלים והיה מודה במקצת קרקעות וי״ל שמא חפץ בקרקעות יותר] ס״א:

למ״ד

סלעים דינרין. שטר שכתוב בו פלוני לוה מפלוני סלעין ולא פירש כמה וכן שטר שכתוב בו דינרין סתם: **אינו אלא כמשיב אבידה.** מדהוה ליה למימר שתים והשטר מסייעו דכיון דלא פירש ניכרים הדברים ששנים היו לכך לא הוצרך לפרש דמיעוט סלעים ב׳ וכיון דאמר ג׳ משיב אבידה הוא וחכמים פטרו את משיב אבידה מן השבועה דתנן המוצא את המציאה לא ישבע וכו׳ (גיטין דף מח:): **טעמא דאמר שלש.** קס״ד השתא דמייתי תיובתא מדנקט פלוגתייהו בשלש וחמש ולא נקט ולוה אמר שתים ש״מ בשתים לא מחייב ליה רשב״א וכדמפרש ואזיל דכיון דכל הודאתו בשטר כתובה דשטר נמי שתים משמע וכל משמעות השטר הילך הוא שהרי הקרקעות משועבדים על כך אבל כי אמר שלש סלעים שלישי מלוה ע״פ הוא דלאו בשטר כתובה ואין הקרקעות משועבדים ולאו הילך הוא: ה״ג **ושטרא דקמודה הילך הוא** ול״ג כיון דקמודה ביה דבלאו הודאתו נמי כל שטרי הילך הוא. וה״פ ומאי דקמודה ביה דכתוב בשטר הילך הוא: **לאפוקי מדר״ע כו׳.** דאי תנא שתים לא הוה פליג ר״ע: **א״ה.** דבשתים נמי חייב אמאי תנא הואיל והודה מקצת הטענה ישבע רשב״א אומר אף זה ישבע מבעיא ליה ושמעינן דלא משיב אבידה חשיב ליה ומדנקט הואיל משמע דחיובא משום דגרס לעצמו שהודה במקצת דהשתא הוא דהויא הודאה משום דסלע שלישי לאו הילך הוא אבל שתים לא הוי הודאה משום הילך: **אלא לעולם כו׳.** אלא אי אית לך לתרוצי תריץ הכי לעולם כדקאמרת הא שתים פטור וטעמא לאו משום הילך דהילך בעלמא חייב: **ושאני הכא דקא מסייע ליה שטרא.** העדים החתומים על השטר מעידין כדבריו שלא היו אלא שתים ולכך לא פירשו מניינן הלכך א״צ שבועה: **א״נ.** להכי לא הוו שתים הודאה לחייבו שבועה לפי שהשטר אומר כן ושטר הוי שעבוד קרקעות וכשם שאין נשבעין על כפירת קרקעות כך הודאתן אינה מביאה לידי שבועה דקרקעות אמעוט מתורת שבועה במס׳ שבועות פ׳ שבועת הדיינין (מב:) אבל כי אמר מלוה חמש ולוה שלש איכא כפירה והודאה במה שאין כתוב בשטר: **הא שתים.** דליכא משיב אבידה: **חייב.** מדלא תנא פטור בשתים ונימא טעמא משום הילך: **מודה מקלת הוי.** ואינו משיב אבידה דאיערומי קמערים דלחזקיה בנאמן: **קמ״ל.** כיון דבשתים נמי פטור ליכא למימר איערומי מערים אלא משיב אבידה הוי: **הכי נמי מסתברא.** דבשתים פטור: **ואלא קשיא לרבי חייא.** דהא איכא למידק מינה דשתים פטור כדאמרינן דאי ס״ד כו׳: **שאני הכא.** האי דקאמר שתים פטור טעמא לאו משום הילך אלא דקא מסייע ליה שטרא: **טענו.** חבירו בב״ד כלים וקרקעות: **פטור.** דלא כפירתו ולא הודאתו מביאתו לידי שבועה: **חייב.** אף על הקרקעות לישבע כדאמרינן לקמן שהנכסים שאין להן אחריות זוקקין את הקרקעות לישבע עליהן משנתחייב לישבע על המטלטלין זוקקין ומגלגלין עמהם שבועת קרקע: **דומיא דכלים וקרקעות.** שכלים שהודה עליהם מונחים לפנינו וא״ל הילך: **זוקקין.** המטלטלין זוקקין הקרקעות לישבע ע״י גלגול: **תנינא.** בקדושין (דף כו.) הנכסים שאין להן אחריות זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהם: **הכא עיקר.** שמשנה זו שנויה במסכת שבועות (דף לח.): **התם.** בקדושין: **אגב גררא נסבה.** דאיירי התם נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף בשטר ובחזקה ואגב דאיירי דנקנין עמהם תנא בהדה זוקקין אותן לישבע עליהם:

טז א מיי׳ פ״ד מהל׳ טוען ונטען הל׳ ה סמג עשין לה טוש״ע ח״מ סי׳ פח סעיף לב:
יז ב מיי׳ שם פ״ה הל׳ א סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ לה ס״א:
יח ג (מיי׳ פ״ד שם הל׳ ה) סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ פח סעיף לב:
יט ד ה ו מיי׳ פ״ה שם הל׳ ג סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ לה סעיף ה:

רבינו חננאל

מתיבי, סלעין דינרים וכול׳. פי׳, שטר שכתו׳ בו סתם פלו׳ חייב לפלו׳ סלעים או דינרין. מלוה אמ׳ ה׳ סלעים חייב לי, ולוה אמ׳ ג׳. ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ הואיל והודה מקצת הטענה ישבע. ודייקי׳, טעמ׳ דהודה בג׳, הא הודה בב׳ פטור, מאי טעמ׳, דשטר כיון דמודה במלוה בשטר כי הילך דמי, דקיימ׳ לן מלוה בשטר תורתו כקרקע, והמודה בקרקע הילך הוא. ודייקי׳ דבשתים פטור, קשיא לר׳ חייא. ופריק, לא, ואפילו הודה בשתים חייב, והאי דקתני ג׳ לאפוקי מדר׳ עקיבה דאמ׳ הודאתו בשלישית משיב אבידה הוי, מגו דאי בעי אמ׳ תרתי כדכת׳ בשטר סלעים, ואמ׳ ג׳, משיב אבידה הוא ופטור משבועה. ואקשי׳, אי הכי, דר׳ שמעו׳ אפי׳ בשתים מחייב והוא הדין לג׳, אף זה חייב לישבע היה לו לומ׳. ופריקי׳, לעולם שתים פטור, ושני הכא מישום דמסייע ליה [שטרא], דכתי׳ בה סילעין, וסתם סילעין שתים הן. אי נמי משום דהוי שטר שיעבוד קרקעות ואין נשבעין על כפירת שיעבוד קרקעות. פי׳, נמצא המלוה טוענו ה׳ סלעין, ועידי השטר מעידין שחייב לו סלעים לא פחות משתים, לדברי ר׳ חייה דאמ׳ מנה לי בידך והלה אומ׳ אין לך בידי כלום ועדים מעידים (אותן) [אותו] נ׳, אותן נ׳ נותן לו ונשבע על השאר, וכל שכן בשמודה לו במקצת, היה מן הדין לחייבו שבועה גם בשמודה בשתים, ואמ׳ לך ר׳ חייא, כי קאמינא במלוה על פה, אבל במלוה בשטר דשיעבודיה על הקרקע, כאלו קרקע בה׳ סלעין הוא דטעין א), ומודה לו במקצת מן הקרקע, ובשאר כופר בו. ותנן אין נשבעין על הקרקעות, וכשם שאם יטען עליו שדה זו בידך שלי הוא והלה כופר בה אין חייב שבועה עליה, כך הטוען על חבירו בשיעבוד קרקעות והלה כופר בו אין חייב שבועה על כפירתו. ור׳ שמעו׳ סבר האי דטעין עליה בה׳ סלעים, תרתי מינהון בשטרא ותלת מינהון על פה, כפר בתלת פטור, כדתנן מנה לי בידך והלה אומ׳ אין לך בידי כלום פטור. הודה אחת מן השלש, חייב. ומותבינן תוב מדברי ר׳ עקיב׳ דפטר בג׳ וכל שכן בב׳, והנה דפריש להו שטרא הילך הוא, (הילך הוא) וקתני פטור, קשיא לר׳ חייא. ופריק, שני הכא דקא מסייע ליה שטרא. אי נמי משום דהוי ליה שטר שיעבוד קרקעות כו׳. כדפרשינן ליה לעילא. ש״מ דדברי הכל הודה בשתים פטור. כי פליגי בשמודה בג׳, ר׳ עקיב׳ סבר מיגו דאי בעי אמ׳ שתים ואמ׳ ג׳ משיב אבידה הוי ופטור, דכי אמרה תורה כי הוא זה, דשמעינן מיניה מודה מקצת הטענה חייב, הא פריש רבא טעמ׳ דקרא, דאמ׳ מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע, חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו, והאי בכוליה [בעי] דליכפריה וכו׳. והאי כיון דאית ליה עליה שטרא לא יכול לכפור בכל לית עליה הדין דינא ב), הילכך פטור הוא. ור׳ שמעו׳ סבר לא שנא, אלא הרי הוא ככל טענתא דעלמ׳, הכופר בכל פטור והמודה במקצת חייב. תוב אקשינן מיהא, טענו כלים וקרקעות וכו׳. ופשוטה היא. פי׳ הכא עיקר התם גררה נסבא, הכא בשבועות דקתני הודה במקצת כלים מגו דנתחייב שבועה בכלים נשבע גם על הקרקע בזקיקה, זה מקום עיקרו. והתם בקידושי׳ פ״א (כו.) דקתני זוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהם, גררא נסבא.

א) וכן כתב ר״י מיגאש בתשובה שהובאה בשיטמ״ק כאן שכל חמשה הסלעים נחשבים תביעת קרקע. ב) ואף על פי שהודה בשלישי שהיה יכול לכפור בו, כיון שלא היה בידו לכפור בכל התביעה מפני השנים המפורשים בשטר לא נתחייב שבועה בהודאתו.

א) [ב״ב קכח:], ב) [שבועות לז:], ג) [כתובות פז:], ד) ועי׳ בס׳ ת״ח שמקיים ג׳ הספרים, ה) [לקמן ח.], ו) שבועות לח: מ., ז) לקמן ק: קדושין כו. שבועות לח: מ:, ח) תיבת מינים נמחק וכוונת התוס׳ לפ״ג דשבועות דף כו. בנא״ר, ט) נצ״ל ד״ה דילמא, י) עי׳ תוס׳ מנחות לא: ד״ה רשב״א, ודו״ק, כ) [ע׳ תוס׳ סוטה ז. ד״ה בן עזאי],

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה אין וכו׳ והוזכר קודם. עי׳ תוי״ט פ״ג משנה י דבכורים:

מוסף רש״י

ר״ע אומר אינו אלא כמשיב אבידה. בסלע השלישי, דאי הוה בעי הוה אמר אינן אלא שנים, דסלעין תרי משמע, והוה מיפטר משבועה כדמפרש משום דקא מסייע ליה שטרא (רשב״ם ב״ב קכח:). **דהוה ליה שטר שעבוד קרקעות.** ממון שהקרקעות משועבדים לו וכופר בו ככופר בקרקעות וקיימא לן דאין נשבעין על הקרקעות (שבועות לז:). **הודה במקצת הקרקעות פטור.** משבועה דאורייתא לא על הקרקעות ולא על הכלים, שאין הודאת קרקעות מביאה לידי שבועה, שאין דין שבועה בקרקעות (שבועות מב.). **מקצת כלים.** הודה במקצת כלים, דאיכא הודאה וכפירה בלאו קרקעות, **חייב.** לישבע אף על הקרקעות ע״י גלגול שבועה, דילפינן לה בפ״ק דקדושין (כז:) מקרא (שבועות מב.). **הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות.** כלומר משני מינין והודה באחד וכפר באחד חייב (שבועות מ:). **זוקקין כו׳ לישבע עליהם.** אע״ג דאין נשבעין על הקרקעות לבדן, כדנפקא לן בשבועות (מג:) היכא דטענו כלים וקרקעות ונתחייב לישבע על המטלטלין, זוקקין המטלטלין את הקרקעות לישבע עליהן, האי זוקקין אנכסים קאי שאין להם אחריות ולאו אבית דין (קדושין כו.). **זוקקין.** גוררין (שבועות מב.). **הכא עיקר.** דכולה מסכת בהלכות שבועה. (שבועות מ:).

מוסף תוספות

א. אע״ג דליכא מיגו. שטמ״ק בשם ריצב״ש.
ב. דחשיב ליה העזה משום. תוס׳ הרא״ש.
ג. בכל התורה כולה. ר״ן.
ד. אם רוצה לדקדק משום דקרקע לא משכחת לה אלא בהילך ואפ״ה לא פטר אלא משום דאין נשבעין על הקרקעות הא כלים כיוצא בהן חייב, א״כ. תוס׳ הרא״ש.
ה. דלאו הילך הוא שהרי קלקלה ובכי הנך קרקעות איצטריכא מתניתין למפטר ודומיא דהני כלים וכלים חייב. תוס׳ הרא״ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ולמאן דאמר הילך פטור אמאי איצטריך קרא למעוטי קרקע משבועה הא כל קרקע הילך הוא אמר לך איצטריך קרא היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות א"נ [א]היכא דטענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות ת"ש [א]דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר היכי דמי לאו דא"ל הילך לא דאמר ליה ג' פרות מסרתי לך ומתו כולהו בפשיעה וא"ל איהו חדא לא היו דברים מעולם וחדא מתה באונס וחדא מתה בפשיעה דבעינא שלומי לך דלאו הילך הוא ת"ש דתני אבוה דרבי אפטוריקי לדרבי חייא קמייתא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש בידו חמשים זוז יכול ישבע על השאר ת"ל 1על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה על הודאת פיו אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על העדאת עדים מתניתא קא רמית עליה דר' חייא ר' חייא תנא הוא ופליג והא קרא קאמר ההוא [ב]למודה מקצת הטענה ואבוה דר' אפטוריקי אמר לך כתיב הוא וכתיב זה חד למודה מקצת הטענה וחד להעדאת עדים דפטור ואידך חד למודה מקצת הטענה וחד [ג]למודה ממין הטענה ואידך מודה ממין הטענה לית ליה (א) [א] וסבר ליה כר"ג דתנן [ג][ד]טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ור"ג מחייב: ההוא רעיא דהוו מסרי ליה כל יומא חיותא בסהדי יומא חד מסרו ליה בלא סהדי לסוף אמר להו לא היו דברים מעולם אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו א"ר זירא אם איתא לדר' חייא קמייתא[ד] משתבע אשארא אמר ליה אביי אם איתא משתבע והא גזלן הוא א"ל שכנגדו קאמינא השתא נמי דליתא לדר' חייא[ה] נחייביה מדרב נחמן דתנן[ו] מנה לי בידך אין לך בידי פטור [ז]ואמר רב נחמן [ח]משביעין אותו שבועת היסת דרב נחמן תקנתא היא ותקנתא

רש"י

למאי איצטריך קרא למעוטי קרקע משבועה. דילפינן לה מכלל ופרט בשבועות (דף מב:) ולקמן בפרק הזהב (דף נז:): **וחפר בה בורות שיחין ומערות.** דלאו הילך הוא שהרי קלקלה: **אי נמי.** להיכן דהודה בכלים דלאו הילך הוא ואשמועינן דאינו נשבע אכפירת [י](שעבוד) קרקעות: **ד' שומרין.** שבועה האמורה בהן בשומר חנם שנגנבה הימנו ושומר שכר שנאנסה ובשואל שמתה מחמת מלאכה: **צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת.** כפירה לא הויא אלא בכופר ממש או לא היו דברים מעולם או החזרתי לך הודאה לא הויא אא"כ הודה ממש שיש לו בידו שחייב להחזיר לו נמצא שאין חיוב שבועת השומרים באה אלא אם כן טען שלש פרות באחת כפר לו ובאחת הודה לו שישנה בידו והשלישית אומר לו נאנסה או אם שומר חנם הוא אומר לו בשלישית נגנבה דחייב עליה שבועה האמורה בפרשה (שמות כב) שלא שלח ידו במלאכת רעהו דאילו שבועה דכפירה אין זו שבועה האמורה בשומרים. ודלאו כפירה נמי לא תחייביה שבועת שומרים דכתיב בשומר חנם כי הוא זה דמינה נפקא לן (שבועות לט:) שמודה במקצת וכפר במקצת ולאפוקי ממ"ד בבבא קמא בהגוזל [קמא] (דף קז.) עירוב פרשיות כתוב כאן וכי כתיב כי הוא זה לאו אשומר חנם דכתיב גביה קאי אלא אאם כסף תלוה ואשמועינן האי תנא דבשומרים נמי בעינן כפירה והודאה והשבועה האמורה בפרשה על פרה שלישית: **היכי דמי.** פרה של הודאה: **לאו.** דקיימא קמן ואמר ליה קחנה בכל מקום שהיא דהיינו הילך: **אידך מתה לה באונס.** ועליה הוא נשבע שבועת שומרין: **וחדא מתה לה בפשיעה.** היא של הודאה ולאו הילך הוא: **ת"ש דתני אבוה דרבי אפטוריקי.** ת"ש מינה תיובתא: **לרבי חייא קמייתא.** כלומר ת"ש לדרבי חייא קמייתא דאמר לעיל[ט] שלא תהא הודאת פיו גדולה מהעדאת עדים כו': **אשר יאמר וגו'.** מודה לו במקצת מכלל דכופר במקצת וכתב בההוא לעיל מיניה ונקרב בעל הבית אל האלהים ודרשינן לקמן (דף מא:) ונקרב לשבועה: **ההוא.** מיבעי ליה להודאת מקצת דמחייבא עליה שבועה ואתיא העדאת עדים מינה בקל וחומר כדלעיל[י] דליכא קרא יתירא דתדרוש מינה מיעוטא: **וחד להעדאת עדים.** למעוטה: **וחד להודאה ממין הטענה.** דבעינן שתהא הודאה ממין טענת כפירה שאם טענו סאה של חטים והודה לו בשעורים פטור: **אם איתא לדרבי חייא.** אם הלכה כמותו: **אמר ליה אביי ואם איתא לדרבי חייא משתבע האי.** בתמיה: **והא גזלן הוא.** וכי אמר רבי חייא במלוה אי נמי בפקדון שלא שלח בו יד ואבד ממנו דאיכא למימר אשתמוטי משתמיט: **לשכנגדו קאמינא.** אם שבועה מוטלת עליו נשבע שכנגדו ונוטל כדאמרינן בשבועות (דף מד:) שהחשוד על השבועה תקנו חכמים שכנגדו נשבע[כ]: **השתא נמי.** כי ליתא לדר' חייא ואין כאן הודאה במקצת: **נחייביה.** שבועת היסת מדרב נחמן וישבע שכנגדו ויטול: **היסת.** שבועה שהסיתו[ל] חכמים לכך להסיתו להודות וטעמא מפרש בשבועות (דף מ:) חזקה אין אדם טוען אא"כ יש לו בידו: **דר"נ תקנתא היא.** דהא מדאורייתא לא רמי שבועה עליה:

תוספות

למ"ד הילך פטור קרא אמאי איצטריך כו'. תימה גם למ"ד הילך חייב אמאי איצטריך קרא למעוטי הא בקרקע לא שייך משתמיט וכן [מ][פר"י] לקמן דכי כופר במקצת קרקע פטור הוא דנאמן הוא מטעם דאין אדם מעיז כיון דלא שייך הכא אשתמוטי קא משתמיט ושמא גם בקרקע שייך קצת אשתמוטי קא משתמיט כי שמא משכנה וסבר עד דהוו לי זוזי ופרענא ליה: **אמאי איצטריך קרא למעוטי.** תימה הא ליכא קרא מיותר למעוטי קרקעות אלא מכלל ופרט וכלל ממעטינן להו וכלל ופרט וכלל אצטריך למעוטי שטרות וי"ל דקשיא ליה אמאי איצטריך תנא למילף קרקעות מכלל ופרט כיון דהילך פטור וא"ת לימא דאיצטריך למעוטי משבועה דעד אחד [א] מיהו י"ל משום דמתני' דאין נשבעין על הקרקעות מיירי בשבועה דמודה במקצת: **א"נ דטענו כלים וקרקעות.** מהכא משמע [ב] דטענו חטין ושעורים והודה באחד מהן דחייב דדוקא כלים וקרקעות פטור הא חטין ושעורים חייב וכן סברי שמואל ורבי יוחנן לחד לישנא פרק שבועת הדיינין (שבועות דף מ.): **שומר חנם.** פטור מכל חוץ מפשיעה ושואל חייב בכל חוץ ממתה מחמת מלאכה ונושא שכר והשוכר במקצת חייב [ג] ובמקצת פטור [ד] ולכך תנא להו כסדר זה ולא שנאם כסדר כתיבתם [ה] וא"ת ואמאי לא מקשה מכמה משניות [ו] דזה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון [ז] ועשרה גפנים דשבועות (דף מג:) ומתניתין דהשואל (לקמן דף צז: ושם) דזה אומר שאולה וזה אומר שכורה דמיירי בפקדון הא הילך הוא וי"ל דניחא ליה לאקשויי מכל ד' שומרין: **רבי חייא תנא הוא ופליג.** אי גרס לעיל (ג.) [ט]א"ר חייא [ז] א"ש ואפילו אי גרסינן תני ר' חייא [ח] י"ל דהכי קאמר דאפילו לא הוה ברייתא תנא הוא ופליג: **והודה בשעורים פטור.** אף מן השעורים [ט] כדמוכח שלהי המניח (ב"ק דף לה: ושם ד"ה לימא): **מסרי ליה בסהדי.** ומיירי דאמרי ליה אל תחזיר אלא בעדים דאל"כ [י] הא קי"ל (כתובות יח.) המלוה את חבירו בעדים [יא] א"צ לפרעו בעדים [יב]: **אי איתא לדרבי חייא.** נראה [ט]דהלכה כרבי חייא דהא לעיל מוקי לה כרבנן דר"ג דהלכה כוותייהו [יג] כדפריך שלהי המניח (ב"ק שם) מאי קמ"ל תנינא [יד] וכן בפ' השואל (לקמן ק. ושם) פריך אמאי טענו חטין והודה לו בשעורים הוא וכן סברי רב ושמואל בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף מ. ושם) אע"ג דקאמר הכא אם איתא [טו] הכי נמי אשכחנא פ' [ס](אע"פ) (כתובות דף נט) דקאמר אם איתא לדרב הונא דאמר יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת וכו' ובפרק שני דייני גזירות (שם דף קז:) פסיק כרב הונא[ע] תימה אפי' אי איתא לדרבי חייא לא משתבע הכא דאסהידו עליה דאכל תרי מינייהו דמה להצד השוה שבהן שכן לא הוחזק כפרן תאמר הכא דהוחזק כפרן כדפריך לעיל (ד.) והכא לא שייך משתמיט ושמא י"ל אחרי שלמד שיש שבועה בהעדאת עדים במלוה מעתה אין לחלק בין מלוה לפקדון: **שכנגדו קאמינא.** [פ]וא"ת מאי שנא דבחשוד על השבועה שכנגדו נשבע ונוטל אמאי לא אמרינן מתוך שא"י לישבע משלם [טז] כדאמר גבי חמשין ידענא וחמשין לא ידענא (לקמן דף לח.) ובנסכא דר' אבא (שבועות דף[פ]) וי"ל הכא אי אמרי' משלם לא שבקת ליה חיי דכל העולם יביאוהו לידי שבועה ויטלו כל אשר לו [יז] ועוד דהתם אמר ליה שבועה דאורייתא אית לי עליך או תשבע או תשלם אבל הכא הוא ברצון ישבע אם ניחנו ולכך לא ישלם: **אין לך בידי פטור וא"ר נחמן.** מהכא משמע דהלכה כלישנא קמא דפ' שבועת הדיינים (שם דף מא. ושם ד"ה מאן) דלא בעי דררא דממונא אלא אפי' כופר הכל חייב שבועת היסת מדלא מייתי הכא סיפא דנתתיו לך פטור וכן פירש בשערים דרב האי ולי טוען איני יודע בכל ישבע שאינו יודע [יח]:

מסורת הש"ס

א) לקמן לח. ב"ק קז., ב) [שבועות לט:], ג) לקמן ק: ב"ק לה: שבועות לח: מ. (כתובות קח:), ד) בכת"י משלם ומשתבע, ה) בכת"י ליתא תיבות, דליתא לדר"ח, ועי' מהר"ם שי"ף רש"ש על תוד"ה אי איתא, ו) שבועות לח:, ז) [שם מ: לקמן ו.], ח) רש"ל מ"ז, ט) [דף ג.], י) [דף ג:], כ) ברש"י על הרי"ף נוסף: ונוטל, ל) ברש"י על הרי"ף: שהשיאוהו. וכעי"ז בדפו"ר, מ) רש"ל וע"ע מהרש"א וחכמת מנוח, נ) עי' נ"י כאן ובגמ' שם, ס) צ"ל המדיר דף ע:, ע) [וע"ע תוס' שבועות מו. ד"ה בטוענו], פ) [לב: מז. וב"ב לג:],

תורה אור השלם

1 עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' דסבר ליה כרבן גמליאל:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה רבי חייא וכו' אר"ח א"ש. עיין נדה דף כו ע"א ברש"י ד"ה אמר אביי: ד"ה אי וכו' דהלכה כר"ח. עיין שבועות דף מו ע"א תוס' ד"ה בטוענו: ד"ה שכנגדו. וא"ת מ"ש. יש לעיין איך תלי הקושיא כאן הא דין זה ערוך במתני' רפ"ז דשבועות דשכנגדו חשוד נשבע ונוטל והו"מ להקשות שם במקומו: [ועי' חי' רע"א]

הגהות הגר"א

[א] גמ' (וס"ל כר"ג דתנן טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ור"ג מחייב) תא"מ:

רבינו חננאל

ומקשי' על רב ששת מיהא דתני רמי בר חמא בהגוזל קמא הלכ' נתן לו את הקרן (ב"ק קז.), ד' שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת, ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר. והא בהאי דקא מודה ליה הילך, וקתני דחייב. ודחי רב ששת, לא, לעולם הילך פטור, והאי כגון דטעין ליה ג' בהמות מסרתי לך ומתו להו כולהו בפשיעותך וחייב אתה בשלשתן. ואמ' לו השומר, חדא לא היו דברים מעולם, זו היא כפירה במקצת. וחדא פשעתי בה ומתה ואני חייב לשלמה לך, זו היא הודאה במקצת, ואינה הילך דהא ליתה בעינא, אלא אני חייב לשלם לך קאמ' ליה. וחדא מתה לה באונס. וסבר רמי דהאי [ד]חייבה תורה לשומר שבועה בטענת אונסין מדכת' (שמות כב ט-י) כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שה וכל הבהמה לשמור וטען השומר מת באונס או נשבר או נשבה שבועת יי' תהיה בין שניהם, צריכה כפירה והודאה במקצת כשאר כל חייבי שבועה שבתורה, כדכת' אשר יאמ' כי הוא זה, ופירושו, אשר יאמ' הנתבע כי הוא שאתה טועני אינו כולו אמת אלא זהו בלבד, שנמצאת כפירה במקצת והודאה במקצת. ואי אתה מוציא כפירה במקצת והודאה במקצת ושבועה באונסין אלא בטוען ג' פרות מסרתי לך כמו שפירשנו למעלה. אבל אם יטעון עליו בשתים, והלה טוען חדא להד"מ וחדא מתה באונס, כפירה איכא הודאה ליכא. ואין טעין חדא מתה בפשיעה וחדא באונס, הודאה איכא כפירה ליכא. הילכך לא משכחת כפירה במקצת והודאה במקצת וחיוב שבועה באונסין אלא בטוען ג' פרות מסרתי לך כו'. ואע"ג דפריך ר' חייא כל קושיא דאקשו עליה, וסוגייא כוותיה רהטא, כרב ששת קיימ' לן דהוא בתרא. ותוב, מדקתני לה בפ' השואל (לקמן ק.) בעניין היו לו עבדים ומכר אחד, הלוקח טוען הגדול קניתי והמוכר אמ' הקטן מכרתי, ישבע המוכר שהקטן מכר. ואמרי' אמאי ישבע מה שטענו לא הודה לו, כי בגדול טענו והוא לא הודה לו בגדול אמאי ישבע, ועוד הילך הוא, ועוד אין נשבעין על העבדים, ש"מ מדתני לה גבי הילכת' פסיקתא, הילך נמי הילכת' הוא דפטור. ומקשי' תוב אקמיית' דר' חייא מהא דתני אבוה דר' אפטוריקי, מנה לי בידך והלה אומ' אין לך בידי כלום והעדים מעידים עליו בנ', יכול ישבע על השאר וכו'. ופרקי', ר' חייא נמי תנא הוא ופליג על התנאים. והאי קרא דגמיר מיניה אבוה דר' אפטוריקי דריש ליה ר' חייא הכי, אשר יאמ' כי הוא, מכאן דבענן הודאה ממין הטענה. זה, דבענן הודאה מקצת הטענה. הילכך ר' חייא בעי הודאה ממין הטענה ומקצת הטענה. אבל אבוה דר' אפטוריקי, הני תרי קראי, חד ש"מ דאין נשבעין בעדאת עדים, וחד למקצת הטענה, אבל ממין הטענה לא בעי. וקיימ' לן בהא כר' חייא. ההוא רעיא דהוו מסרי ליה כל יומא חיוותא בסהדי, יומא חד מסרו ליה בלא סהדי, אמ' להד"מ, אתו שהדי אשהידו דאכל תרי מינייהו. אמ' ר' זירא, אי איתא לדר' חייא קמיית', כלומ' אילו נתברר לי דהילכת' כר' חייא בהא, הייתי דן אותו לשלם השנים שאכל ולישבע על השאר שבועה דאורייתא, (דכיון) [וכיון] שהוא גזלן ישבע שכנגדו ויטול. ומקש' לר' זירא, אפי' הכי אי (איתא) [ליתא] לר' חייא חייביה מדתנן מנה לי בידך והלה [אומר] אין לך בידי כלום פטור ואמ' רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת מדרבנן. ודח' ל'ה, דרב נחמן תקנתא היא מדרבנן,

עין משפט נר מצוה

א [רב אלפס כאן ובשבועות פ"ו דף שה]:

כ ב מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען ה"ח סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' פח סעיף ז:

כא ג מיי' שם הלכה ח ופ"א שם הל' ג ופ"ט מהל' נ"מ הלכה יא סמג שם טוש"ע שם סי"ב וסי' ת ס"ד:

כב ד מיי' פ"א מהלכות טוען ונטען ה"ג סמג שם טוש"ע שם סי' עה ס"ז וסי' פז סעיף א:

מוסף רש"י

ארבעה שומרים צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת. בשבועות האמורות בהן, כגון שומר חנם לישבע שנגנבה ושומר שכר לישבע שנאנסה ושואל לישבע שמתה ממלאכה (לקמן צח.) צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת קודם שיתחייבו שבועה, ואם נשבעו בלא כפירה והודאה אין שבועתו של שומר חנם כלום ולא מחייבתו כפל (ב"ק קז:). **נושא שכר.** שומר בשכר. (שבועות מט.). **חדא לא היו דברים מעולם.** הרי כפירה. (לקמן צח:). **חד למודה במקצת הטענה.** זה מיבעי ליה דאין שבועה אלא בהודאה במקצת כלומר את זה אני מודה. (שבועות לט:). **טענו חטין והודה לו בשעורין פטור.** אף מדמי שעורין, דהא אמר ליה תובע לאו שעורין יהבי לך ואחולי מחיל גביה (ב"ק לה:) דבעינן הודאה ממין הטענה עצמה (לקמן ק:). **ורבן גמליאל מחייב.** דלא בעי הודאה ממין הטענה (שבועות מ:). **אין לך בידי פטור.** שאין כאן הודאה (שבועות לח:). **חיותא.** בהמות. (לקמן צג.). **משביעין אותו.** שאפילו מי שאינו מודה במקצת הטילו עליו שבועה. (קדושין מג:). **שבועת היסת.** לשון שומא, שמו חכמים עליו שבועה, כמו (שמואל א כו) אם ה' הסיתך בי (שבועות מ:).

מוסף תוספות

א. כשהעד אחד אומר אתה חייב אלו קרקעות והוא כופר לו הכל. ר"פ. ב. מדמשני סתמא דתלמודא הכי. תוס' הרא"ש. ג. בגניבה ואבידה. תוס' ב"ק ד: ד"ה ש"מ. ד. באונסין. שם. ה. בפרשה. שם. ו. דאע"פ שלא נאבדו אלא דאמר ליה מה שהנחת אתה נוטל דומיא דרישא חייב ואמאי הילך הוא. ר"ן. ז. [ד]משמע דסברא דידיה הוא. ריטב"א. ח. וא"כ מאי קאמר ר' חייא תנא ופליג הוא לימא דר' חייא מתניתא קאמר. שם. ט. כיון שהודה לו שאין חייב לו שעורין ומחל לו. תוס' ב"ק לה: ד"ה לימא. י. מה היו מרויחים. תוס' הרא"ש. יא. או המפקיד. תוס' הרא"ש. יב. ומצי למימר החזרתי לכם. תוס' הרא"ש. יג. והא בהא תליא דמשום דאיצטריך מיעוטא להודאה ממין הטענה קאמר דעדים מחייבין אותו שבועה דליכא מיעוטא גבייהו. תור"פ. יד. משמע דפשיטא ליה שכך הלכה. תוס' הרא"ש. טו. לאו משום דמספקא ליה אם הלכה כר"ח אלא משום דאיכא אידך תנא דפליג עליה בעי למינקט האי לישנא. ריטב"א. טז. ואין שכנגדו נשבע. ריטב"א. יז. שמי שהיה רוצה הי' מלוה לו פרוטה ויתבע כל אשר לו ויהא מודה מקצת כמה שחייב ויתחייב שבועה ומתוך שאינו יכול לישבע יקח כל אשר לו בלא שבועה לכך תקנו שישבע שכנגדו אבל [בחמשין ידענא] ובנסכא שאינו יכול לישבע לא מחמת שהוא חשוד אלא עתה בתביעה זו אינו יכול לישבע מחמת המאורע לא הצריכו לישבע שכנגדו. תוס' לקמן לח. ד"ה מתוך. יח. דלא עדיף מאילו היה כופר לגמרי. תוס' ב"ק קיח. ד"ה ר"נ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ותקנתא לתקנתא. ומתוך שאימו יכול ליטבע מטלט לא שייך לטלטל הוא ליטבע ויפטר מן התשלומין ואין נטבע ונוטל מן התורה ואותן הממונין בשבועות (דף מד:) תקנת חכמים הן ובשבועה לחוייתא עבוד דנן תקנתא לחל תקנתא לתקנתא לתקנתא דמן התורה מי שעליו לטלטל הוא ליטבע ויפטר מן התשלומין ואין נטבע ונוטל מן התורה ואותן הממונין בשבועות (דף מד:) תקנת חכמים הן ובשבועה לחוייתא עבוד דנן תקנתא לחל תקנתא לתקנתא לא שייך

כלא כלפרישי[א] **על** דאית ליה משתבע בי'. ופ"ג דעל דעת ג"ד משניעין אומו מ"מ לא סו"ל לתקן שבועה בלטון ללא משמע שחציה שלו: **ונימא** שבועה שבולה שלי. [ב]לרבון דבן נגס פריך[ג] ללא חייבי לשבועה שוא: **בולה** שלי ולדבריכם בי'. [ד]אף על גב דקאמר כולה שלי לא משמע שחציה שלו אמרע לדיבוריה[ה]: **דחשיד אממונא לא חשיד אשבועתא.** גרלה דהיינו טעמא משום דשבועה חמורה כלאיתא ביומא (דף פו.) ובשבועות (דף לט.) שהעושה מזדעזע על כל משא וס"ת ס"ל חמאי גזלן פסול לשבועה דאמר שכנגדו נשבע ונוטל וי"ל דגזלן לא פסול לשבועה אלא מדרבנן[ו] ולעולם הוא דפסול מלחורייתא משום לא תשא רשע עד וי"מ משם ס"ר יהודה חשיד הא לחשיד לממונא כשר לשבועה משום דשמא ע"י שבועה יפרוש מגזל[ז] אבל גזלן ודאי[ח] כמו שממנון אינו פורש ס"ה משבועה ולא קשה מהשתא דעיל לחשיד אשבועתא דיש לחלוק (ג) מיניהו אמאי פסול דנהך תרי לחלוק אלא לריך לומר משום דשמא יפרוש על ידי שבועה דמה שהוא מטלט על ידי עדים אין זה הסבה מעלית דעל כרחו מטלט[ט] והיינו טעמא דכופר בפקדון פסול לעדות:

החיא שעתא דאיתיה בביתיה.

ל"ג דשמעת מיניה דאי לית סהדי דנטבע לשקר במלוה נמי פסול וכן ממעט בהגוזל קמא (ב"ק דף קז:) דמיירי בלא שבועה: **בלא** דמי משמע להו. ול"ת תיפוק ליה מלא תגזול וי"ל לעבור עליו בשני לאוין ול"ת והא כי יהיב דמי נמי ממטן הוא כלמוכח שלהי הכונס (שם דף סב. ושם) וחמטן פסול לעדות כלכתיב לא תשא יך עם רשע להיות עד חמס והפסול לעדות פסול לשבועה דכל הנהו דחשיב בפסולי עדות בפרק זה בורר (סנהדרין דף כה: ושם) פוסל להו לשבועה בפרק כל הנכסין (שבועות דף מה.) וי"ל דחמטן לא פסול לעדות אלא מדרבנן מלתני בפרק זה בורר הוסיפו עליהס החמטנין ולא פריך חמטן לחורייתא הוא כדפריך מגזלן וחמטן דקרא ללא יהיב דמי ושלהי הגוזל (ב"ק דף קיט.) למייתי קרא דחמטם בני יהודה אבי בעלמא הוא ואע"ג דהוסיפו עליהס החמטנין[י] לפסול לעדות וה"ס שפסול לשבועה[יא] היינו חמטן שחלוף לחטוף מיד ליד בידיעת הבעלים[יב] אבל בכמה[יג] לא חניף אלא מעלים חמטנותו וחמר שנחבדה לו לא פסיל[יד]:

ההיא שעתא דאיתיה בביתיה.

ל"ג דשמעת מיניה דאי לית סהדי דנטבע לשקר במלוה נמי פסול וכן ממעט בהגוזל קמא (ב"ק דף קז:) דמיירי בלא שבועה: **בלא** דמי משמע להו. ול"ת תיפוק ליה מלא תגזול וי"ל לעבור עליו בשני לאוין ול"ת והא כי יהיב דמי נמי ממטן הוא כלמוכח שלהי הכונס (שם דף סב. ושם) וחמטן פסול לעדות כלכתיב לא תשא יך עם רשע להיות עד חמס והפסול לעדות פסול לשבועה דכל הנהו דחשיב בפסולי עדות בפרק זה בורר (סנהדרין דף כה: ושם) פוסל להו לשבועה בפרק כל הנכסין (שבועות דף מה.) וי"ל דחמטן לא פסול לעדות אלא מדרבנן מלתני בפרק זה בורר הוסיפו עליהס החמטנין ולא פריך חמטן לחורייתא הוא כדפריך מגזלן וחמטן דקרא ללא יהיב דמי ושלהי הגוזל (ב"ק דף קיט.) למייתי קרא דחמטם בני יהודה אבי בעלמא הוא ואע"ג דהוסיפו עליהס החמטנין[י] לפסול לעדות וה"ס שפסול לשבועה[יא] היינו חמטן שחלוף לחטוף מיד ליד בידיעת הבעלים[יב] אבל בכמה[יג] לא חניף אלא מעלים חמטנותו וחמר שנחבדה לו לא פסיל[יד]:

ממטן[ט] אלא לחשתמוטי עדיך: **בפקדון פסול לעדות.** דמלי חשתמוטי חיכא הרי לא ניחן להוחמה ועניו הוא וחם אבד יטעון שחבד ויפטור: **ונימא מיגו דחשיד אממונא.** להכוח לחמר לא היו דבריס מעולס כופר בפקדון הוא וליכא למימר משתמיט: **חשיד נמי אשבועה דידה.** דבשלמא אשבועת שומרין ניחנסה דחייניה רחמנא שבועה חיכא למימר דלא חשיד אממונא אלא שמא פשע בשמירתה וחייב לשלם חוחנים וקבר עד דחוי לי זוזי ופרעינא ליה אלא הכא דהיה לבפירה הא ודאי כופר בפקדון הוא ומשקר והיכי משבעינן ליה עלה: **חסס נמי אשמוטי משתמיט.** שחבדה ממנו וקבר משכחת לגנב כו': **אי הכי.** בפקדון חיכא למימר משתמיט: **דנחנאי.** אחפס ס"ג **דההיא שעתא הוה גניב** ולא גרס היה שעתא דאשתבע: **דאמר רב הונא.** לקמן בהמפקיד גבי שלום ולא רלה ליטבע אמר רב הונא אם לא בשלם משניעין אומו שבועה שאינה ברשותו נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי מורה ואמר דמי קא יהבנא ליה אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא והא קא עבר על לאו[ב] דלא תחמוד לא תחמוד לאנשי[ג] בלא דמי משמע להו ואלא

[ו] ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ותיפוק ליה דהוה ליה רועה [ז]ואמר רב יהודה הא דעלמא רועה פסול לא קשיא [ח]הא דידיה הא דעלמא דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרועה היכי מסרינן והא כתיב [ט]לפני עור לא תתן מכשול אלא [י]חזקה אין אדם חוטא ולא לו: זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה [וכו']: על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע אמר רב הונא [יא]דאמר שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה ונימא שבועה שבולה שלי ומי יהבינן ליה כולה ונימא שבועה שחציה שלי מרע ליה לדיבוריה השתא נמי מרע ליה לדיבוריה דאמר כולה שלי ולדבריכם שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה וכי מאחר שזה תפום ועומד וזה תפום ועומד שבועה זו למה [יב]אמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא [יג]לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דאי לא תימא הכי האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם אשתמוטי קא משתמיט ליה [יד]כדרבה תדע [טו]דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות אלא הא [טז]דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי אשתמוטי קא משתמיט סבר משכחנא לגנב ותפיסנא ליה א"נ משכחנא ליה באגם ומייתינא ליה אי הכי הכופר בפקדון אמאי פסול לעדות נימא אשתמוטי קא משתמיט סבר עד דבחשנא ומשכחנא ליה [יה]כי אמרינן הכופר בפקדון פסול לעדות כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא [יו] איתיה לפקדון בביתיה והוה ידע א"נ דהוה נקיט ליה בידיה אלא הא [יז]דאמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי מורה ואמר דמי קא יהבנא ליה אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא והא קא עבר על לאו[ב] דלא תחמוד לא תחמוד לאנשי[ג] בלא דמי משמע להו ואלא

[ו] ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ותיפוק ליה דהוה ליה רועה [ז]ואמר רב יהודה הא דעלמא רועה פסול לא קשיא [ח]הא דידיה הא דעלמא דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרועה היכי מסרינן והא כתיב [ט]לפני עור לא תתן מכשול אלא [י]חזקה אין אדם חוטא ולא לו: זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה [וכו']: על דאית ליה משתבע או על דלית ליה משתבע אמר רב הונא [יא]דאמר שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה ונימא שבועה שבולה שלי ומי יהבינן ליה כולה ונימא שבועה שחציה שלי מרע ליה לדיבוריה השתא נמי מרע ליה לדיבוריה דאמר כולה שלי ולדבריכם שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות מחציה וכי מאחר שזה תפום ועומד וזה תפום ועומד שבועה זו למה [יב]אמר ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אחד ואחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו ואומר שלי הוא ונימא מיגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא [יג]לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא דאי לא תימא הכי האי דאמר רחמנא מודה מקצת הטענה ישבע נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם אשתמוטי קא משתמיט ליה [יד]כדרבה תדע [טו]דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות אלא הא [טז]דתני רמי בר חמא ארבעה שומרין צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי אשתמוטי קא משתמיט סבר משכחנא לגנב ותפיסנא ליה א"נ משכחנא ליה באגם ומייתינא ליה אי הכי הכופר בפקדון אמאי פסול לעדות נימא אשתמוטי קא משתמיט סבר עד דבחשנא ומשכחנא ליה [יה]כי אמרינן הכופר בפקדון פסול לעדות כגון דאתו סהדי ואסהידו ביה דההיא שעתא [יו] איתיה לפקדון בביתיה והוה ידע א"נ דהוה נקיט ליה בידיה אלא הא [יז]דאמר רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא התם נמי מורה ואמר דמי קא יהבנא ליה אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא והא קא עבר על לאו[ב] דלא תחמוד לא תחמוד לאנשי[ג] בלא דמי משמע להו ואלא

בה פחות מחציה אינו כ"כ לשון מוחלט ואפשר דאית לו בה טפי. כפ"ק. ו. ולא גזרו רבנן אלא היכא דנודע דפסולו דגנאי הוא להשביעו. תוס' ניטין נג: ד"ה וכטלי. (ועי' שמ"ק ומהר"ם שף). ז. [ד]מי שלא גזל עדיין אלא עכשיו בא לגזול אע"ג דחשיד לן אממונא דלמא גזל אי רמינן עליה שבועה כיון דאיכא תרי חזקי פריש דהא אפשר לי' למפרש מכולה מילתא דאיסורא. כ"ן. ח. שגזל פעם א' חשוד על השבועה מאותה גזילה ואילך לפי שבאחת שבועה זו שבאה עליו לא ישיב מה שגזל כבר דקשה גזל הנאכל וכיון דלא ישיב גזל הראשון אף מגזל זה לא ימנע ולא יעשה תשובה לחצאין. כ"ן (ועי' מהר"ס). ט. [ו]לא יפרוש מן השאר משום שבועה. תוס' מכות יח: ד"ה ויהיב דמי. תוס' הרא"ש. יא. [ז]א"כ מאי קאמר מורי ואמר דמי קא יהיבנא מ"מ הרי הוא חמכן ופסול לשבועה מדרבנן ונימא מיגו דחשיד נ"ל. תוס' הרא"ש. יב. ונותן דמים. תוס' הרא"ש. יג. [ד]שלא בידיעת הבעלים הוא חומס. תוס' הרא"ש. יד. אבל אם היה חמכן דאורייתא אז לא היה יכול לחלק בכך. שמ"ק כמס גליון.

כג א ב מיי' פ"י מהל' עדות הל' ד סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סי' לד ס"ג וכ"ב הלכה ט"ו סנהדרין פ"ג דף רמ[מ]:

כד ג טוש"ע מ"מ סי' קלח סעיף ג:

כה ד טוש"ע מ"מ סי' לג ס"ג וע"ש [והכיינו מס מין עדים שלקח ממון מחבירו]:

כו ה טוש"ע שם ס"ק: כז ו שם נסג"ר:

תורה אור השלם

1 לֹא תַקֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט יד

2 לֹא תַחְמֹד בֵּית רֵעֶךָ לֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ וְשׁוֹרוֹ וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ: שמות כ יג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דמשיך וכו' לאלכל תרתי מיניהו אמאי פסול:

רבינו חננאל

ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. כלומ', נעשה עוד תקנה על זו דרש נחמן להישבע כנגדו ויטול, כולי האי תקנת' לתקנת' לא עבדינן. ש"מ דאפ' היכא דליכא דהדא דממנא ביניהו. [כגון] היה לך בידי ופרעתיך, מחייב רב נחמן שבועת היסת. הא דאמ' רב יהודה סתם רועה פסול, ברועה בהמה שלו, משום דמרגא אותן בשדות בני אדם. אבל רועה בהמת אחרים, חזקה אין אדם חוטא ולא לו. ואע"ג דאמ' ר' זירא אי איתא לדר' חייה קשיית', לית לן למימר דדחאה לגמרי, דהא אשכחן כי האי גוונא בתחלת פ' המדיר את אשתו (כתובות ע:), שאמרו, ואם איתא לדרב הונא אמ' רב דאמ' יכולה אשה שתאמ' לבעלה איני ניזונת ואיני עושה וכו', שמראין הדברים שדחאה, וכבר מצינו בפ' שני דייני גזילות (כתובות קז:), והיל' כרב הונא אמ' רב דאמ' יכולה אשה שתאמר איני ניזונת ואיני עושה, שמעינן מינה דכי האי גוונא אינה נדחת, הילכך הילכתי כר' חייא בקמייתא. פים'. זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה. אמ' ר' יוחנן שבועה זו תקנת חכמ' שלא יהא כל אחד תופס בטלית חבירו ואמ' שלי הוא. ואסקי', לא אמרי' מגו דחשיד אממונא חשיד נמי אשבועתא. והא' דאמ' הכופר (במלוה) [בפקדון] פסול לעדות, שנינן בראיכא שהדי דההיא שעתא דכפר בה בב"ד הוה נקוט ליה. אי) הוה ידע היכא איתיה ברשותיה. הא דאמ' רב הונא משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו בתחילת פ' (המדיר) [המפקיד].

ז) כמ"ש: לח, ולקמ"ל.

ואלא הא [א]דאמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ותו הא [ב]דתני רבי חייא שניהם נשבעין ונוטלין מבעה"ב נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ותו הא [ג]דאמר רב ששת [א]שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי נימא מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא אלא [ד] לא אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא אביי אמר חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו אי הכי נשקול בלא שבועה [ב]אלא חיישינן שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו ולאו אמרינן תפים ממונא מספיקא משתבע נמי מספק אמר רב ששת בריה דרב אידי פרשי אינשי מספק שבועה ולא פרשי מספק ממונא מאי טעמא ממון איתיה בחזרה שבועה ליתיה בחזרה: בעי ר' זירא תקפה אחד בפנינו מהו היכי דמי אי דשתיק אודויי אודי ליה ואי דקא צווח מאי הוה ליה למעבד לא צריכא דשתיק מעיקרא והדר צווח מאי מדאשתיק אודויי אודי ליה או דלמא כיון דקא צווח השתא איגלאי מילתא דהאי דשתיק מעיקרא סבר הא קא חזו ליה רבנן אמר רב נחמן ת"ש [ג]בד"א [ה] ששניהם אדוקין בה אבל היתה טלית יוצאת מתחת ידו של אחד מהן המוציא מחבירו עליו הראיה היכי דמי אי נימא כדקתני פשיטא [א] אלא שתקפה אחד בפנינו לא הכא במאי עסקינן [ד]כגון דאתו לקמן כדתפיסו לה תרווייהו ואמרינן להו זילו פלוגו ונפקו והדר אתו כי תפים לה חד מינייהו האי אמר אודויי אודי לי והאי אמר בדמי אגרתי ניהליה דאמרינן ליה עד השתא חשדת ליה בגזלן והשתא מוגרת ליה בלא סהדי ואיבעית אימא כדקתני דאתו לקמן כי תפים לה חד מינייהו ואידך מסרך בה סרוכי ואפילו [ו]לסומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה מודה סומכוס [ה]דסרכא לאו כלום היא אם תמצי לומר תקפה אחד בפנינו מוציאין אותה מידו הקדישה אינה מקודשת אם תמצי לומר תקפה אחד בפנינו [ו]אין מוציאין אותה מידו הקדישה בלא תקפה מהו כיון [ז]דאמר מר [ז]אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי כמאן דתקפה דמי או דלמא השתא מיהא הא לא תקפה וכתיב [1]ואיש כי יקדיש את ביתו קדש וגו' [ח]מה ביתו ברשותו [ח]אף כל ברשותו לאפוקי האי דלא ברשותו ת"ש דההיא מסותא

רש"י

משביעין אותו. לשאינו מודה במקצת: **נימא מיגו.** דמעיז פניו לכפור הכל לאו לאשתמוטי בעי וחשוד אשבועה: **שניהם נשבעים.** גבי חנוני על פנקסו וקשה לי אמאי שבקה למתני' דשבועות[ט] ומייתי לה מברייתא: **נימא מיגו.** כיון דחד מינייהו ודאי חשיד אממונא: **שלש שבועות משביעין אותו.** לשומר חנם שטוען נגנבה: **שלא שלחתי בה יד.** לעשות מלאכתי דאי שלח בה יד הוי גזלן עליה ומיחייב באונסיה ואפילו נאנסה ברשותיה היא קיימא ודידיה היא: **נימא.** גבי שבועה שאינה ברשותי מיגו דחשיד אממונא שמא ברשותיה הוא וכופר בה חשיד נמי אשבועתא: **אביי אמר.** טעמא דמתני' לאו כדר' יוחנן דאי הוה חשיד לן אהולך ותוקף בטלית חבירו חנם הוה לן חשוד אשבועה אלא חיישינן שמא מלוה ישנה יש לו עליו על זה ומכיר בו ששכחה ויכפור בו והולך ותוקף בטליתו ונשבע שיש לו בה דמי חציה וטלית זו שלו דהא אפי' גלימא דעל כתפיה שעביד ליה: **אי הכי.** אמאי רמו עליה שבועה כיון דאי לא הוי עליה לא הוי תפים בה: **נשקלה בלא שבועה.** לגבות מלוה שלו: **ולא פרשי מספק ממונא.** אבל מודאי דממונא פרשי ומאן דלא פריש חשיד נמי אשבועתא: **תקפה אחד.** הוציאה מיד חבירו בחזקה והרי כולה בידו קודם שנשבעו: **יוצאה מתחת ידו של אחד מהם.** יוצאה [י](לבדו) לפני ב"ד מתחת יד האחד שהוא לבדו אחוז בה ולא חבירו: **הראיה.** בעדים: **כדקתני.** שזה לבדו אחוז בה וקא: **אלא לאו כו'.** וכדאוקמינן דשתיק ולבסוף צווח: **אפי' לסומכוס כו'.** כלומר ואליבא דסומכוס דמיקל בחלוקה ולא מצריך אפי' שבועה איצטריך לאשמועינן דבכה"ג מודי סומכוס דאפי' בשבועה לא שקיל דהא לאו ממון המוטל בספק הוא: **דסרכא לאו כלום היא.** ואין שור שחוט לפניך ולא דמי לנמלא עוברה בלדה (ב"ק דף מו.): **ואת"ל.** בשאילתנו לפשוט דמוציאין אותה מידו ויחלוקו: **הקדישה.** בלא תקפה: **אינה מקודשת.** דלא אלים הקדישה מתקפה: **הא לא תקפה.** ואין יכול להקדישה: מסותא

תוספות

אלא הא דאמר רב נחמן. תימה הא הכא נמי משתמיט וי"ל דרב נחמן מחייב שבועת היסת אפי' היכא שתובעו ואמר זה החפץ שהוא בידך שלי הוא דלא שייך אישתמוטי[א] וכן פי' רב האי גאון שמשביעין שבועת היסת אקרקעות אע"ג דלא שייך בהו אישתמוטי וקשה דבפ' שבועת הדיינים (דף מ: ושם ד"ה אישתמוטי) משמע דלא מחייב שבועת היסת אלא משום אישתמוטי[ב] דקא פריך אדרבה אין אדם מעיז ומשני דמשתמיט וי"ל כיון דבשאינו בעין משתמיט אף כשהוא בעין לא פלוג רבנן אי נמי אקושיא דר' חייא סמיך: **דתני ר' חייא.** הקשה רש"י אמאי לא מייתי מתני' דשבועות וי"ל דע"י ר' חייא שנאה רבי כדמוכח התם[ג] (דף מז:):

שבועה שלא שלחתי בה יד. פרש"י דאם שלח בה יד אפילו נאנסה חייב ואף על פי דמשהחזירה פטור[ד] כדקתני בהמפקיד (לקמן דף [ט] לד) מ"מ שמא נאנסה קודם שהחזירה אבל קשה משלהי האומנין (לקמן דף פג.) דקאמר ונשבר או נשבה אין רואה הא יש רואה יביא ראיה ויפטר והא שמא שלח בה יד[ה] וי"ל שיפטר משבועה שנאנסה אך ישבע שלא שלח בה יד אי נמי שלא שלחתי בה יד אינו נשבע אלא ע"י גלגול שבועה שלא פשעתי בה וכשיש רואה שנאנסה פטור לגמרי ור"ת מפרש אפי' ע"י גלגול לא ישבע היכא שהיא מתה בפנינו[ו] דאין מגלגלין אלא בדבר הדומה דלמה י"ל ששלח בו יד דדוקא בשותפין שחלקו ונתחייב שבועה ממקום אחר מגלגלין משום דמורי היתרא ושבועה שלא שלחתי בה יד מפרש ר"ת שלא אכלה דאינו בכלל שבועה שלא פשע בה[ז] ושאינה ברשותו[ח]:

ספק מלוה ישנה יש לו עליו. והשתא דמשביעין אותו ג' שבועות ודשניהם נשבעין ונוטלין נמי חיישינן שמא[ל] מלוה ישנה יש לו עליו ולכך אין לפוטרו בלא שבועה וגם לא יטול בלא שבועה אבל בגזלן ודאי וכופר בפקדון אין להכשיר מטעם שמא ספק מלוה ישנה יש לו עליו[ט]:

ממון אפשר בחזרה. אם לא יזכור יחזיר ולא יעכבנו מספק אבל אין לפרש אם יזכור שאינו חייב לו יחזיר אבל אם לא יזכור יעכבנו אע"פ שיודע שלא יזכור עוד דא"כ גם מספק שבועה לא יפרוש:

אגרת ליה בלא סהדי. ואינו נאמן במיגו דאי בעי אמר תקפה ממני דמיגו במקום עדים הוא[י]:

הקדישה בלא תקפה מהו. ומיירי נמי כגון ששתק בשעה שהקדיש ולבסוף כששאלה הגזבר צווח[יא] ומבעיא ליה כיון דאמירתו לגבוה כו' הוה הקדש כתקפה דכיון ששתק אודויי אודי ליה והוה הקדש[יב] ולא דמי לגזל ולא נתייאשו הבעלים דשניהם אין יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו דכיון דאודי ליה הוי כפקדון שיש לו ביד אחרים דיכול להקדיש כדמוכח בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פח.) גבי ההוא דאייתי קרי כו' דאי לא קיילי דמייהו הוי קדושות או דלמא הקדש לא הוי כתקיפה דלמה יצווח בשביל דבריו[יג] ומייתי מההיא מסותא דהקדיש חד ושתק אידך ומסקנא דלא הוי הקדש אלמא שתיקתו אינו כהודאה: [מ] **והא הכא דכי תקפה כהן כו'.** נראה דהכי מיבעי ליה במסותא כיון דמקרקעי היא והוה דינא כל דאלים גבר[יד] וכיון דאם תקפה האחד והקדישה כשהיא בידו מסתמא תו לא פקע אפי' חזר חבירו ותקפה ממנו כי הקדישה בלא תקפה נמי הוי הקדש[טו] או דלמא כיון דאפי' גבר האחד אם יכול השני לחזור ולתוקפה ממנו זוכה ה"ה הקדיש בלא תקפה לא יחול הקדש כלל כיון דחבירו אם תקפה היה זוכה דלא אלים הקדש מתקיפה והשתא אייתי[טז] והא הכא אם תקפה

ד. לרבי ישמעאל ולא מסתבר לאוקמי שלש שבועות דהכא בפלוגתא. תור"פ. ה. וא"כ אפי' יש עדים שמת או נשבר או נשבה יהא צריך שבועה שלא שלח בה יד מעולם. תוס' הרא"ש. ו. אע"ג דמגלגלין אפילו על הספק. תוס' הרא"ש. ז. דמשמע שלא פשע בשמירתו. תוס' הרא"ש. ח. וקרא דכתיב אם לא שלח פי' וכו' [שאם] יש עדים ששלח בה יד חייב על האונסין. הגהות אשרי. ט. שפיסולו ודאי לא תלינן בספק מלוה ישנה אלא בחזקת פסול הוא עד שיביא ראיה שמחמת מלוה ישנה כפר דאל"כ אין לך גזלן פסול לשבועה דכלהו איכא למתלינהו במלוה ישנה. רשב"א. י. דאנן סהדי דלא אגרה ניהליה כדמפרש עד השתא חשדתיה בגזלנא וכו'. ר"פ. יא. דהשתא הוי דומיא דההיא דלעיל דאוקימנא דשתק בשעת תקיפה. ריטב"א. יב. אפילו החצי שחברו מוחזק בה. תוס' הרא"ש. יג. שהרי עדיין היא ברשותו ואין בהקדשו של מי שאינו שלו וברשותו כלום, ולכך אין שתיקתו הודאה. תוס' הרא"ש. יד. [ו]כל זמן שהיא בידו היא כשלו ויכול למכרה ולהקדישה. שטמ"ק בשם גליון. טו. דההקדש שזה מקדיש הוי כאלו תקפה וכי היכי דאם תקפה אע"פ שזה צוח לא מהניא דכל זמן שתקפה היא שלו ה"ה הקדישה כשמקדישה היא שלו וחל הקדש וכיון שחל תו לא פקע אע"פ דשתיקה לאו כהודאה. שטמ"ק בשם גליון. טז. עלה מבכור שאין לכהן זכיה בה אא"כ יתפסנו. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

א) שבועות מ: [לעיל ה.], ב) שבועות מז:, ג) ב"ק קז: ע"ש ושם איתא, אמר רב נחמן, ד) בכת"י, ש"מ, ה) תוספתא פ"א ה"א, ו) [לעיל ג: וש"נ], ז) ע"ז סג. ב"ב קלג: קדושין כח: נדרים כט: תמורה כט: [תוספ' קדושין פ"א תוספתא ב"ק פ"ד תוספתא ערכין פ"ד], ח) ע"ז סג. [ב"ק סח: ע"ש סט: חולין קלט. תמורה ט. כט: ערכין כח.], ט) [דף מה:], י) [יעב"ץ מ"ז], כ) [אולי צ"ל דף מ: דהיינו בפלוגתא של ר' ישמעאל ור"ע], ל) צ"ל ספק מלוה. רש"ש, מ) [שייך לע"ב],

תורה אור השלם

1 וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם: ויקרא כז יד

מוסף רש"י

משביעין אותו שבועת היסת. לשון שומא, ששמו חכמים עליו שבועה, כמו (שמואל א כו) אם ה' הסיתך בי (שבועות מ:) שבועה שהסיתו חכמים לכך להסיתו להודות, וטעמא מפרש בשבועות (שם) חזקה אין אדם טוען אא"כ יש לו בידו (לעיל ה.). **שניהם נשבעים ונוטלים מבעל הבית.** דאמר ליה חנוני לא מהימנו לי פועלים בשבועה, את האמנתינהו דלא אמרת לי בסהדי הב להו, וכן פועלין אמרי ליה לא מהימן לן חנוני בשבועה (שבועות מז:). **שלש שבועות משביעין אותו.** את שומר חנם האומר נגנבה, **שבועה שלא פשעתי בה.** בשמירתו כשנגנבה, דאי פשע בה חייב דכתיב על כל דבר פשע (ב"ק קז:). **שבועה שלא שלחתי בה יד.** ליהנות בה קודם לכן דאם שלח בה יד קמה ליה ברשותיה, דנעשה גזלן עליה ומיחייב באונסין וכ"ש בגניבה ואבידה (שם). **אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט.** דכתיב (ויקרא כז) ואיש כי יקדיש וגו' (דברים כב) מוצא שפתיך תשמור וגו'. (רשב"ם ב"ב קלג:)

מוסף תוספות

א. ובדין הוא דליקשי ליה ממודה מקצת של תורה בפקדון דאיתיה בידיה דליכא למימר לאשתמוטי קא עביד אלא דהוה מצי אמר ליה דלא חייבה תורה מודה מקצת כי האי אבל דרב נחמן קים להו דבכל ענין איתא. ר"ן. ב. דמפרש טעמא דר"נ משום דחזקה אין אדם תובע אא"כ יש לו ופריך. תוס' הרא"ש. ג. שהזכירה לרבי. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

כח א מיי' פ"ו מהל' שאלה ופקדון הלכה א סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' (רלו סעיף ח וסי') רלה סעיף ג:
כט ב טוש"ע ח"מ סי' לב סעיף ג:
ל ג ד מיי' פ"ט מהל' טוען ונטען הלכה יג ועי' בהשגות ובמ"מ טור ש"ע ח"מ סי' קלח סעי' ח:
לא ה מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף ה:
לב ו מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף ז:
לג ז מיי' פ"ט מהלכות מכירה הל' א סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' רנח סעיף יג:
לד ח מיי' פ"ו מהל' ערכין הל' כב סמג עשין קלב טוש"ע שם סעיף ז:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא שתקפה אחד בפנינו. נ"ב וכה"ג דאי בשתיק לא מהני ראיה. ריטב"א וטור (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' קל"ח ס"ק ט"ו דלא כמ"ש הש"ך שם בדעת הטור):

רבינו חננאל

והא דאמ' רב נחמן ג' שבועות משביעין אותו כו' הוא בפ' הגוזל קמא (בבא קמא קז:) ואסקי', **פרשי אינשי מספק שבועה** ולא פרשי מספק ממונא. מאי טעמ', ממון איפשר בחזרה שבועה לא איפשר בחזרה. **בעי ר' זירא תקפה אחד בפנינו מהו כו'.** ת"ש. בד"א בששניהם אדוקין בה, אבל אם היה יוצא מתחת ידי אחד המוציא מחבירו עליו הראייה. ופשטנה, הכא במאי עסיקינן דאתו לקמן שניהן אדוקין בה ואמרי' להו דינא הוא דפלגותו לה, ואזלו והדרו כי תפיס לה חד מינייהו וטעין דאודי לי ואמ' לי שקלא דידך היא, ואידך טעין אוגרתה[א] ליה. דאמרי' ליה, עד השתא חשדת ליה בגזלן וטענת כולה דידי הוא ואתא הוא ותפיס בהדאי וטעין בה, והשתא אמרת אוגרתה ליה בלא שהדי, שקרא אנת. איבעי תימ', לעולם דאתו לקמ' כי תפיס ליה חד ואידך מסריך סרוכי, דאמרי' אפי' סומכוס דאמ' ממון (דאמ' ממון) המוטל בספק חולקין בלא שבועה, מודה דסירוכא ולאו כלום היא. **אם תימצא** [לומר] **תקפה אחד בפנינו** מוציאין אותן מידו, הקדישה אינה מקודשת. ואם תימצא לומ' אין מוציאין אותה מידו, הקדישה מקודשת. הקדישה בלא תקפה מהו, מי אמרי' כיון דאמ' מר אמירתי לגבוה כמסרתי להדיוט כמן דתקפה דמי, או דילמ' השתא מיהא הא לא תקפה.

א) בכתי"ב: אגדתה. ועיין בשטמ"ק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות